DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS DE

C A U S O.

QUAM

Annuente Deo Opt. Max.

Ex auctoritate Magnifici Rectoris

D. HERMANNI BOERHAAVE,

A. L. M. PHILOSOPHIÆ ET MEDICINÆ DOCTORIS, HUJUSQUE ET BOTANICES IN ACADEMIA LUGDUNO-BATAVA PROFESSORIS ORDINARII,

NEC NON

Amplissimi Senatûs Academici Consensu, & Nobilissimæ Facultatis MEDICÆ *Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus, & Privilegiis ritè ac legitimè consequendis,

Eruditorum examini submittit

HENRICUS CRAMER. *Hammonâ-Marcanus.*

Ad diem 8. *Novembris* 1714. *horâ locoque solitis.*

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS DE CAUSO.

§. 1.

B Lector, conscribam hæc ut legi Academicæ obnoxius; nequaquam verò, ut novi quid, aut aliis non dictum prius proponens, nomen inter Auctores ambiam. Pulchrius novi quam sit in meis facultatibus parum, quam ut post Bonos quosque inani docendi studio ferar. Hæc itaque præfatus veniam merebor, si pecco: nam probata aliis experimentorum fide enarrabo, qui si errant, unde corrigam?

§. 2.

Thema autem ex monumentis Medicis petivi illud, quod fre-

quens admodum eſt generi humano, quodque ſimul ut infeſtat, atrocitate ſuâ tam terribile habetur, ut ſæpius immedicabile; ſemper ſummam requirat prudentiam Medici ſapientis, ut in principiis coërceri queat; ubi nempe adolevit vix ſuprahumanâ ſanatur vel Hippocratis arte. Quæ dum apud Principes ſcientiæ legerem, incitabar horum ſuper his mentem aperire: inprimis quidem, quando perſpiciebam ſimul eos monere morborum ſæviſſimos eâ affinitate illi malo jungi, ut ejus intellectus plurimorum indolem expediret, ejus autem curatio aperiret viam, quâ itur in ſanationem quamplurimorum, qui optimum Medicum frequenter fatigant.

§. 3.

Quid ergo? *Febrim* deſcribam *Ardentem* dictam Latinis. Sic nempe græcum interpretati ſunt ſenſum; qui dixerunt πῦρ (ignem) per excellentiam inter πυρετȣ̀ς (febres.) Ut in Epidemicis Hippocrates frequentiſſimè. Licet enim Galenus paſſim vocem illam adſtringat illi ſignificationi, quam circumſcriptione πυρετȣ̃ σφοδροτάτȣ, ϗ πυρωδεστάτȣ (febris vehementiſſimæ & maximæ igneæ) explicat: tamen prudenti comparatione facile apparet febrim ardentem Illi πῦρ appellari. Vocabatur etiam καῦσος, καύσων, πυρετὸς καυσώδης, derivatione factâ à primaria voce καίω uro.

§. 4.

Quare conſtat agnoviſſe Veteres in hoc morbo talem rerum apparentium faciem, qualis naſci ſolet ab ipſa ignis in corpus humanum actione, neque injuria: id enim apprimè verum habendum docebit ſequutura jam morbi hiſtoria.

§. 5.

Quæ ut clarior habeatur, ſciendum eſt Priſcos aperuiſſe nobis duplicem ſpeciem febris, cui utrique jure dabatur idem modò dictum nomen; ita tamen ut in cognitione, atque curatione utriuſ-

utriusque aliqua observaretur distinctio. Vocabant ergo *febrim ardentem Exquisitam* illam, quæ ardentissimè urebat, & sitim addebat inexplebilem, quamdiu mens ægroti nondum eousque ægrotabat, ut causam sitis agentem non sentiret. Verum Iidem *Spuriam* dixere hanc, quæ mitior priore erat in omnibus suis plænomenis. Vide, si placet, Galenum disertissimè hæc enarrantem *Comment.* 4. *in lib. de victu acutorum.* Intelligis autem quam facillimè, priore intellectâ nosci sponte suâ posteriorem, & in curando mitiora tantum petere remedia.

§. 6.

Morbus autem proprius fere est illi ætati mortalium in qua corpora maximo robore præstant, humores possident validos, & calore vitali imprimis excellente aguntur. Hinc non adeò pueros infestat vel adolescentulos; rarissimè vero senili decrepitorum capiti nocet; contrà verò ab anno ætatis XX. ad L. usque præ cæteris solet debacchari.

§. 7.

Quin & ea corpora, quæ laxiori fibrarum compage & solutis maximè humoribus constant, libera sunt ut plurimum à sævitie hujus ignis. Hinc fœminæ longè minus, quam viri, hâc mali specie affliguntur. Quin imò integræ nationes inde plus, minusve obnoxiæ deprehenduntur febri huic, prout ficciori, calidiorique, aut humidiori vel frigidiori temperieï subjiciuntur. Inde contingit, ut, si omnia ponuntur communia, Itali, Hispani, Galli citeriores, longè plus doleant ex hoc morbo, quam boreales orbis incolæ.

§. 8.

Tandem observatum habetur & illud; quod illi homines, quorum membra duro labore exercitata, & ferme fracta spectantur, imprimis disponantur, ut à paribus causis violentiorem hunc morbum accipiant, quam illi, qui in molli otio suaviter

dormiunt. Rusticis ergò, militibus, servis, ex hoc capite, frequentissima pœna est, fatigati nimium corporis.

§. 9.

Ex quibus concludere licet, illa primariò corpora ad febrim hanc excipiendam prædisposita esse, in quibus 1. humores sunt densi, compacti, acres, simulque oleosi; 2. viscera verò & vasa totius corporis densa, callosa, fortia, contracta, dura, rigida; 3. motus autem humorum per viscera & vasa validus.

§. 10.

Quum verò enarratæ dispositioni creandæ ingens diversarum causarum numerus sufficiat; quarum hæ nunc, aliæ aliàs, agant; oportebit generalia harum capita sic perlustrare, ut intelligamus remotas tantæ malignitatis causas, atque proinde postea vera fundamenta jaciamus inædificandæ bonæ προφυλάξει.

§. 11.

Proinde ætate descriptâ *(6.)* si corpus ad febrim ardentem gignendam prædispositum *(9.)* violentissimo, subito, diu continuato, motu exagitatur: interimque summoperè sitiens nihil bibit; maximè si hoc contigerit in arenosis desertis, urente sole; fueritque simul austrina tempestas; tum fere semper, & indubitatò occupabitur ab hoc morbo, eâ tamen lege, ut raro tum cum frigore, vel rigore, inchöetur, sed tantum maneat quasi æstus continuatus, quem ingens motus conciliaverat. Quod si homo sic affectus quiescens gelidam hausit, in frigidam subitò se demersit, aut auram frigidioris venti incautus excepit corpore, idem quidem orietur malum, sed tamen post prægressum demum frigus, intolerabili dein æstu infaustum. Observavit autem sedula sapientia nullum excessum motus, magis excitare ardentem febrim, quam fervidam æstuantis libidinis exercitationem nimiam regnante caniculâ; unde eam cane pejus & angue vitant calidarum regionum Incolæ, ut nimis notum ubique est. Quin etiam animi affectus nimis incitati, maximè furibunda

ita,

ita, aut sævus amor, toties in circumstantiis dictis excitaverunt ineluctabile hoc malum. Nec verò acre nimis studium sapientiæ & literarum, ardore nunquam remisso cultum, inculpatum adeò ut non quandoque desierit in eundem morbum: quamvis fateri oporteat raram hanc esse, si comparatur reliquis, hujus morbi causam. Visum quoque originem malo illi dedisse sæpenumerò nimis largum usum ciborum, potuum, condimentorum, medicamentorum, venenorumque; quæ validè acria, valde pinguia, facilè putrescentia, multum calefacientia, cognoscuntur. Vis enumerem? multa sunt. Verbo, carnes, piscesque pingues, semiputridi, inprimis piscium jecora, & adeps; omnium autem maximè, si hæc multo oleo aut butyro, frixa sunt, acerrimisque dein aromatibus respersa. Vina generosa, dulcia, calida, horum electi destillatione spiritus, aromatica orientalia olea illis permista, quæ sanè quam citissimè morbum dictum creant. Deinde ex vegetabilibus omnia illa, in quibus uberrimum oleum suppetit & acerrimus sal, quæ aromata ars vocavit, varia illa sunt, ut in Europa allium, cepæ, cochlearia, lepidium, nasturtium, raphani hortenses & aquatici, ruta, sinapi, & multa alia, in Asia & America alia, ut cinnamomum, macis, nux myristica, caryophyllus, zingiber, piper, costus, cortex winteranus &c. Medicamenta autem & venena etiam varia hic peccant, ut de euphorbio, esula, scammonio, helleboro & innumerabilibus aliis constat. Si autem externè cuti applicantur incautè olea acria, exustave, producunt sæpè talem febrim, partim quidem, quatenus inflammationem in loco excitant, partim quatenus per vascula introducentia cruori, & inde humoribus, mista internè similes phlogoses creant. Unde olea stillatitia ex quibuscunque animalium, vel vegetantium partibus igne elicita cautissimè usurpanda, præprimis in his qui febribus jam vexantur: ita & aliquando cantharides intempestivè applicitæ duris, siccis, calidis, febricitantibus, corporibus suscitavere ardores, sitim, febrim ardentem. Denique post retentos humores ferventes, motosque, biliosos, ichorosos, purulentos, atrabilarios, sæpius hic morbus videatur oriri; quod præ cæteris tum contingebat, quando humores illi acerrimi

erant, & jam in motum parati, aut dudum fluentes: tum enim impeditæ ab exitu partes moli humorum vitalium immistæ, visceribus intimis ingestæ, furibundos hujusmodi motus procreare observatæ sunt. Ultimò tandem omnes casus, in quibus humores orbantur partibus tenuissimis, blandis, diluentibus, solent Causum facere, quatenus humor residuus crassus, acerque, motum turbat. Hinc post sudores eximios, salivæ excretiones validissimas, urinæ secessum copiosissimum; ingens ichorosæ materiæ stillicidium, Causon observatur accidere. Sunt autem præter enarrata hæc & alia, quæ funguntur vice causarum, multa quidem, verum tamen ad modo dictas satis facilè revocari queunt.

§. 12.

Si jam aliqua singularis, vel plurimæ simul; illarum causarum (11.) fortiter egerint in corpus prius eò prædispositum (6. 7. 8. 9.) orietur Causos; in cujus historia describenda diversa tempora consideranda, utpote in quibus ingens deprehenditur phænomenôn varietas. Itaque 1. oritur languor, debilitas, lassitudo, sensus gravis per artus ponderis, dolor obtusus ad omnes fere musculos & juncturas, siccitas, sitis, calor. Si febris oritur ex continuato motu, nullum deprehenditur frigus; aliter, si post interpositam quietem demum accenditur, horror, & frigus ingens, in initio invadentis mali præcedunt. 2. Omnia illa augentur citissimè, assiduò & vehementissimè; ita ut ardor fiat immensus, attrectantium digitis molestus valde, & ægro ipsi intolerabilis planè; tum sitis in immanem & inexplebilem mutatur; lingua scabra, arida, squallida fit, simulque tota cutis uritur & arescit; in capite dolor summus, in lumbis ingens; sensim circa præcordia anxietas quasi suffocans, cum nausea perpetua & vomitu frequenti; accedit maxima inquietudo, corporisque assidua & indecora jactatio; hinc os, fauces, nares, cava œsophagi, ventriculi, intestinorum, exsiccantur, contrahuntur, sordescunt, fusca, nigra, sæpè fœtida fiunt; urina interim parca, prærubra, crassa, urgens assiduò minimâ copiâ, urensque, dum redditur; alvus frequentissimè sicca nihil deponit;

nit; interimque biliosa putrida materies sæpè vomitu expellitur. 3. Evadunt omnia symptomata sensim atrocissima ita, ut integumenta narium, oris, faucium, cutisque tota præ æstu & ariditate, rigescant, colorem cadaverosum acquirant, dum interim extrema frigent, dum circa vitalia æstus fervet; vox clangosa cum delirio violento; sputa nulla, vel crassa, dura, putrida, nigra; urina paucissima, flammea, fœtida, spumæ suæ tenacissima, sine sedimento ullo, interim sæpè valde turbata; fœx alvi arida, nigra, exusta, vel fœtidissima, liquidissima, ichorosa; sitis immanis; detestatio omnis cibi; appetitus aquæ, frigidæ, acidæ, puræ; nauseæ detestabiles, vomitus, singultus; hypochondria dura, subdolentia; phrenitis; oculi truces, pulverulenti, lamentosi; respiratio omnimodo mala; pulsus omni indicio varius admodum & malus; inde sæpè tremor, convulsio, mors; toto morbi decursu diebus imparibus fere est exacerbatio.

§. 13.

Morbus jam natus beneficio naturæ sanari visus sæpe est 1. per largam valde hæmorhagiam narium contingentem tertio, quinto, vel septimo, imprimis die morbi. Hæc namque desperatissimos liberavit, nec ullo modo sistenda est. Prænoscitur futura, si ægro cervix multum dolet, gravitas & hebetudo cum pulsu sentiuntur circa tempora, si tenebricosa vertigo ante oculos oberrat, si præcordia valde inflata apparent absque dolore, si lacrymæ spontaneæ sine concomitante signo lethali, si facies admodum rubet, si nares assiduè pruriunt, sæpèque sternutant. Verum si hæmorrhagia tertio vel quarto die parca, stillans, cum sanguine exusto, accidit semper ferme lethalis est. 2. Si ingens, liberans, facilis, vomitus, diebus dictis supervenit, & tum sæpe feliciter solvitur. 3. Quandoque etiam superveniente largâ, facili, durante, flavâ mucosâ diarrhææ, ante diem sextum tollitur. 4. Ubi die decretorio. ingens, continuatus, toto corpore æquabilis, calidus, viscosus, liberans, sudor effluit sæpenumero ilicò sanat. 5. Quod idem sperandum, si in iisdem circumstantiis urina talis fluxerit copiosa, crassa, assidua, stranguriosa, liberans. 6.

Quin & craſſo ſputo diu excreato morbus ceſſiſſe deſcribitur. Quæ ſolutiones fere ſemper, magno prægreſſo rigore contingunt.

§. 14.

Atque uti ſalubria illa (13.) accidunt, ſic & peſſimè agitur ubi morbus in mortem tendit, quod ipſum etiam ſuis ſe ſignis prodit, quorum hæc primaria cenſentur. Acerbatio die pari accidens ante diem ſextum. Deglutitio læſa ſenſim magis, tandem deſtructa. Refrigeratio extremorum cum lento ſudore frigida. Facies prærubra & ſudans. Parotis, bubo, anthrax, ſine ulla ſuppuratione vehemens. Stillicidium parcum ex naribus. Hæmoptoë. Mictus cruentus. Urina nigra, parca, tenuis, fœtens. Alvus ſolutiſſima liquidas, olidiſſimas fæces dimittens. Ingentia tormina alvi prægreſſa. Tremor primò, mox delirium, hinc convulſio. Delirium cum ſuperveniente mox peripneumonia. Nam poſt hæc mors tertio, & quarto die, utplurimum, ſeptimum autem rariſſimè tranſit, ſi exquiſita fuerit.

§. 15.

Quod ſi malignitas quidem hujus mali fuerit ingens, nec perfectè contigerit aliquid ſalubre (13.), ſimulque tamen febris non fuerit ſtipata ſignis certò lethalibus (14.), aut etiam ſi neglecta ſit, aut malè tractata, tum ſæpe depravati humores obſident aliquam corporis partem, eam corrumpunt, & pariunt morbos admodum varios pro diverſitate vel materiæ depoſitæ, vel ipſius partis materiâ occupatæ. Hos non recenſebo: nam egrederer limites diſſertationi præfixos. Hippocratem lege, evolve Galenum, invenies quod quæris. Præter hos reliqui vix boni, Foreſtum, paucoſque alios, exipias.

§. 16.

Si autem animo attento cuncta hæc conſideras, judicabis forte de indole hujus mali. Certè videntur omnia indicare, quod cauſa proxima morbi ſit humor denſus; inflammatoriè craſſus;

tenui

tenui blando carens; ſale. oleo, terrâ, intimè permiſtis acer; vaſa ſtricta; interimque robur vitale adhuc forte.

§. 17.

Et prænunciare futura licet ex iis, quæ jam deſcripſi (6 ad 16.). Conſidera cauſas προηγουμένας (6. 7. 8. 9.), & προκαταρκτικὰς (10. 11.), ſtatus diverſos (12.), ſignaque ſalubria (13.), vel lethalia (14.), aut dubia (15.), nec difficile erit ſingula eruere. Mihi autem ſupervacaneum videtur, omnia illa inani ἀκριβείᾳ repetere, Tibique, & mihi faſtidium parare & tædium.

§. 18.

Satius eſt videre, quid Hiſtoria morbi doceat agendum, ut curetur. at paucis. compendio igitur. Humores omnes debent dilui, reſolvi, leniri, rariores reddi. Vaſa, viſcera, ſtamina, emolliri, laxari, ab obſtruente liberari debent. Vires autem totius corporis effrenatæ ruentes compeſci, minui, in ordinem redigi, debebunt.

§. 19.

Statim ergo æger locandus in loco quieto omnino, obſcuro, moderatè frigido, aëre puro aſſiduè renovato perflato; neutiquam verò intra anguſtæ lecticæ cortinas coërcendus, & fœditate propriarum exhalationum obruendus. Laudabo, ſi pavimentum frigidâ irroraveris; oxyrrhodino ſparſo humectaveris; ſambuci, ſalicis, aut populi, ramis frigidæ immiſſis ornaveris. In tali loco æger in ſedili erectus ſedeat potius, ſi ferunt vires, quam ut in rectum jaceat; nam incredibiliter prodeſt capiti tuendo à phrenitide hîc tam frequenti. Noctu decumbat elevato capite & thorace, ſupra coriaceam culcitram potius quam in plumis. Stragula ſint pauca, levia, arcendo frigori apta, non ut pondere ægrum fatigent, ſuffocent, corpuſque ejus comprimant, vaſa anguſtent, ardorem augeant. Mane & veſperi ſpatio horæ, mittat crura & pedes in tepidam pauxillo aceti ſam-

blicini perfusam, & nitro adjecto incitatam. Noctes, diesque, ubi ex balneo surrexit applicet cavis pedum, & poplitum, fermentum secalinum pistorium, aceto & nitro conditum. Capiti impositas semper gerat placentas ex floribus rosarum aceto sambuci & rosaceo irroratas. Potus sit copiosus, frequens, aquosus, blandus, acidulus, calidus. Serum lactis, lac ebutyratum, decoctum hordei, infusio Coffé, cerevisia tenuis, recens, hydrogala ex lacte cum quadruplo aquæ diluto, conducunt. Possunt & gratissimi his ægris concinnari variis modis.

Ex gr. ℞. Avenæ excorticat. ℥ß.
Hordei mundat. ℥j.
Fol. recent. Malv. m. j.
Cum aq. decoct. spatio ½ horæ ℔ iv. admisce
Nitri puri ʒj.
Succ. Citri rec. pressi ℥iß.
Rob. de Ribes. unc. ij.
Vin. Rhenan. unc. iij.

Cibi exhibeantur diluti, leves, farinosi, aciduli, paululum saliti, facti ex avena, hordeo, milio, oryza, pane, fructibus horæis maturis acidulis, coquendo parati; qui dentur parcâ manu, sæpè repetantur. Nec in his parandis, tutòque exhibendis, magna difficultas est. Exemplum do.

℞. Avenæ excorticat. unc. ß.
Lactis ebutyrat. recentiss. ℔iß.
Coque spatio ½ horæ, Cola per setaceum, dein pauca grana salis admisc. Vel
℞. Seri lact. recent. ℔ij.
Pomor. acidul. recent. conscissor. à conceptaculis & cortice depurat. ℥iv.
Coq. spatio 1. horæ, contere.

Sed varia possunt excogitari utilia pariter & grata. Interim totâ die cogitet de humectando corpore, illique operi incumbat sedulò. Huc & multa egregia conducunt. Ut in Exempl.

℞. Fol. recent. Altheæ
Parietar $\overline{aa}$ M. iij.
Flor. Altheæ. ℥ij.
Sem. contus. Lini ℥ß.

Cum

Cum aq. decoct. per hor. iß. Tum
Decoct. ℔vj. admisc.
Nitr. puri ℥ß.
Mell. Mercurial. ℥ij.

Ex hoc liquore injiciatur clysma duodecimâ quâque horâ ad unc. xij. Eodem liquore colluat assiduè os, idemque eo foveat, quin & fauces eluat gargarisando; tum etiam liquore hoc calido spongiis excepto humectet nares, & earum latibula mucosa, attrahendo vapores ejus tepefactos. Prodest etiam inguinibus, axillis, locis circa aurem spongias simili humore madidas appositas habere. Corpus in vapore tepidæ ritè applicato tenere egregium est; idem verò in balneum immergere anceps, & sæpè damnosum, puto.

§. 20.

Miraris fortè quod cruoris missionem nondum commendaverim. Deliberato id consilio egi. nam nescio an ita bene conducat homini, cujus sanguis exustus quasi est. Rationes possem dare quam plurimas, sed divagarer nimium. Si vocabor in initio incipientis mali, & plenitudinem vasorum ingentem advertam cum magno tumore eorundem, tumque simul perspicio rarefactionem validam in humoribus, si deprehendo calorem in toto corpore intolerabilem, si clarè observo aliquod viscerum nobilium acri inflammatione infestari, si cerno impetum ferri furibundo motu in cerebrum, si dolores immanes, urentes, inflammatorii, comitantur, si denique certus sum aliis remediis me hæc superare non posse, tum curabo mittendum sanguinem ocyus, ex largo vulnere magnæ cuidam venæ inflicto, ad prima signa futuri deliquii animi usque. Hoc laudat Antiquitas, exigit morbi ratio, comprobat eventus. Si autem signa sunt instantis hæmorrhagiæ spontaneæ (13. 1.) abstinebo, sed jubebo frontem, naresque, foveri spongiis aquâ tepidâ humectatis. Quum verò tot conditiones posuerim antequam velim cruorem mittere, perspicies facilè ea quæ venæsectionem hîc prohibent.

§. 21.

Medicamenta autem, quæ hic prosunt, debent esse aquosa diluen-

A L I U D.

Sic fuit in fatis! multo disjungimur orbe,
Sum Gedani, ſed Te Leida polita tenet.
Nos tamen aſſiduo junget Concordia: vultus
Mens mea præſentes ſpectat Amice tuos.
Nunc tandem meritis ingentibus addis honores,
Quos Tibi cum plauſu clarus Apollo dabit.
DOCTOR *eris felix, qui febribus eximat ignes,*
Languentes ſubito qui recreare queat.
Gratulor! & vitam Tibi Neſtoris apprecor, euge!
Sis ſemper Patriæ lauſque ſaluſque tuæ.

Hiſce paucis Doctiſſimo D. Candidato, Amicorum & Fautorum integerrimo applaudere, memoriamque ſui abſentis, commendare debuit & lubens voluit.

ALEXANDER DAVIDSON
Gedanenſis.
S. M. Cand.